
системи «Українська електронна енциклопедія освіти», що забезпечуватиме формування і систематизацію, уніфікацію та підтримування в актуальному стані понятійно-термінологічного апарату педагогіки і психології [3]. Впровадження веборієнтованої освітньої енциклопедії дозволить зібрати на єдиному ресурсі значний за обсягом понятійно-термінологічний апарат педагогіки і психології, розпорошений у різноманітних паперових і електронних джерелах. Водночас з'явиться можливість вирішити проблему оперативного оновлення контенту шляхом редагування й доповнення наявних статей та включення нових без необхідності републікації всього змісту.

Використані джерела

1. Цифровізація освіти — імператив її розвитку. *Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні: монографія.* – Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. С. 117-132. DOI: <https://doi.org/10.37472/NAES-2021-ua>
2. Пінчук О., Малицька І. Ефективна експертиза публікацій як запорука якості наукових видань. *Теорія і практика управління соціальними системами.* 2020. № 4, 64–80. <https://doi.org/10.20998/2078-7782.2020.4.06>
3. Биков, В., Буров, О., Лупаренко, Л., Пінчук, О., Яцишин, А. Концептуальні засади створення «Української електронної енциклопедії освіти». *Фізико-математична освіта,* 2022. 36(4), 7–15. <https://doi.org/10.31110/2413-1571-2022-036-4-001>

УДК 37.09:004.77:001.102-053.2

Франчук В.М., доктор пед. наук, доцент;

Франчук Н.П., канд. пед. наук, доцент Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, Інституту цифровізації освіти НАПН України

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ДІТЕЙ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Безпека дітей завжди є, була та буде на першому місці як для батьків, так і для вчителів. В умовах цифровізації вона набула особливого значення. Кожна дитина має бути свідомою того, як безпечно використовувати цифрові пристрої у власному побуті та в процесі

навчання. Для цього дорослі мають допомогти в організації безпечної роботи в процесі використання цифрових пристроїв.

Під час цифровізації освітнього процесу спостерігається проблема надмірного використання мобільних пристроїв, особливо гостро це стосується дітей шкільного віку. Розроблення, створення та використання програмних засобів для моніторингу перебування дітей за гаджетами є однією з актуальних потреб батьків та вчителів. У свою чергу вчителям, крім навчання учнів, потрібно звернути увагу їхніх батьків на використання цифрових пристроїв поза шкільним закладом. Для цього їм рекомендують різні програмні засоби, використання яких надає інструменти для контролю дій дитини за мобільним пристроєм та в інтернеті, а також допоможе батькам обирати прийнятний для дитини контент і пояснити їй, як потрібно користуватись своїм пристроєм та ресурсами інтернету.

В процесі розвитку технологій стає необхідним використання певного середовища членами родини. На сьогодні кожен з нас, а особливо діти, отримали легкий доступ до інтернету через використання сучасних гаджетів, що може швидко викликати звикання до неконтрольованого використання певних додатків або через вплив від перегляду небажаного контенту. Діти все частіше шукають розваг, використовуючи мобільні пристрої, діляться новинками зі своїми однолітками та спільно проводять час, гуляючи в різноманітні онлайн-ігри.

Ще до введення карантину та воєнних дій на території України вчителі стали проводити уроки з використанням мобільних пристроїв, щоб привернути увагу до предмету. Слід розуміти, що інформатизація освіти не є панацеєю, виникають ризики втрати творчого мислення, живого спілкування та створюється ілюзія доступності пізнавальних дій. В процесі використання цифрових технологій у школярів формується особливий тип мислення, що може призводити до незворотності змін у свідомості. Це зумовлює дратівливість, поганий настрій, часто загальне нездужання чи втому. Як результат знижується апетит, порушується сон і знижується працездатність [2].

Разом з тим, за гармонійного поєднання освітній процес поліпшується, оскільки завжди йде жвава дискусія між учнями. Науковцями доведено, що діти будь-якого віку найкраще запам'ятовують навчальний матеріал граючись. Тому вмотивоване використання цифрових пристроїв під час навчання підвищує активність учнів.

Інформаційні технології все частіше інтегруються не лише з виробництвом, але й навчанням, сімейним побутом і вихованням. Розширюється віковий діапазон користувачів, і навчаючи «з пелюшок» працювати за комп'ютером, потрібно враховувати педагогічні та виховні проблеми, що постають перед кожною сім'єю. Ознайомлення молодого покоління з принципами роботи за комп'ютером не обмежується лише навичками роботи за ним, а захоплює сферу родинного виховання та спілкування, оскільки входить у побут кожної сім'ї з перших днів життя дитини. Зусилля батьків мають бути спрямовані на формування безпечного, соціально-корисного та критичного ставлення дитини до комп'ютера та інтернету.

Однак питанням інформаційної та комп'ютерної безпеки у позакласному та сімейному вихованні приділяється ще недостатньо уваги. Особливу увагу слід звернути на ігри з використанням мобільних та стаціонарних пристроїв. Неконтрольоване використання таких ігор впливає на свідомість дитини, викликаючи жорстокість, тривожність, емоційну неврівноваженість і дратівливість.

Разом з тим, через низку вказаних небезпек, повна заборона дітям користуватися гаджетом, планшетом, комп'ютером чи інтернетом є не виправданою. Тому завдання полягає в тому, щоб навчити дітей правильно використовувати комп'ютерну техніку, зокрема мобільні пристрої та інтернет. Одним зі шляхів забезпечення такої інформаційної безпеки дітей є організація безпечного особистого інформаційного простору як у школі, так і в сім'ї. Організувати такий безпечний інформаційний простір можливо шляхом вжиття заходів та інформаційної безпеки дітей, серед яких: правові засоби інформаційної безпеки дітей на законодавчій основі; етичні та моральні заходи; програмні й технічні заходи; організаційні заходи; виховні заходи [4].

Враховавши ці заходи, можна реально гарантувати безпеку дитини під час використання мережі й вирішити багато інших проблем. Ці заходи має знати дитина, а дорослим необхідно підготувати її врахувавши психолого-вікові особливості. Адже методи забезпечення інформаційної безпеки дітей та виховний вплив має бути адекватний віковим особливостям та рівню розвитку дитини, для того щоб отримати оптимальний результат виховних заходів та гарантувати безпечну соціалізацію особи в інформаційному середовищі.

У цьому процесі важливу роль відіграє система освіти, на основі якої формується культура й система компетентностей в галузі інформаційної

безпеки. Не менш важливим завданням є спілкування з батьками щодо забезпечення інформаційної безпеки дітей. Саме батьки мають контролювати це, щоб не допускати небажаного впливу від надмірного використання певних пристроїв.

Загалом додатки для батьківського контролю встановлюють для вирішення двох основних завдань: створити безпечну ігрову зону для дитини та захистити пристрій від хаотичного впливу дитини; контролювати перелік програм, ігор та час їх використання дитиною.

У наш час є різне програмне забезпечення батьківського контролю у вільному доступі, а саме: сімейний GPS трекер KidControl, Family Link [0], Kidslox, Kids Place, Kids Zone, Screen Time, Microsoft Family Safety та багато інших.

Висновки. Використання таких програмних засобів – це лише один із інструментів для запобігання «колажу сучасного мислення» дітей. Використання цих програм надає чимало переваг, а саме: отримання звітів про дії; планування часу роботи з пристроями; встановлення обмеження на використання програм та ігор; встановлення фільтрів вмісту; управління витратами дитини; перегляд членів родини на карті.

Використані джерела

1. Андреева С.С. Гаджети для навчання. *Комп'ютер у школі та сім'ї*, 2016. – № 8. – С. 53–55.
2. Гич Г.М. “Кліпове” мислення молоді : друг чи ворог навчання? Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу “Києво-Могилянська академія”]. Серія : Педагогіка, 2016. – Т. 269. – Вип. 257. – С. 38–42.
3. Ковальчук В.Н. Проблеми інформаційної безпеки дітей різних вікових категорій. *Комп'ютер у школі та сім'ї*, 2010. – № 8. – С. 58–62.
4. Франчук Н.П., Рокицька О.Ю. Інформаційна безпека дітей у мережі Інтернет. *Проблеми інформатизації навчального процесу в школі та вищому педагогічному навчальному закладі : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 10 жовтня 2017 року.* – Київ, 2017. – С. 142–143.
5. Франчук В.М., Франчук Н.П. Використання Family Link батьками та дітьми. *Комп'ютер в школі та сім'ї* № 1, 2020. – С. 34–39.